



**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

14 An demonstretur, Deum esse essentiam viuens vita intellectuali ac
felicissima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

quam nomina significant res ad placitum, significare tamen illas mediis conceptibus nostris seu in ordine ad conceptus, quos auditis talibus nominibus de rebus formare debemus: & ideo non possunt etiam voluntarie imponi ad significandam rem aliter quam a nobis concipi possit. Nec vero propterea negandum est, quin hoc nomen Deus aut aliud simile, significet diuinam substantiam, & naturam, quia reuera id est, quod per eam vocem significare intendimus, & id satis probant rationes & exempla in fauorem Scoti adducta: idque admittit etiam D. Thom. 1. parte questionis 13. articulo 2. dist. 2. & 3. & articulo 8. & 9. Hac tamen significatio non excedit conceptum nostrum, quia etiam nos concipimus aliquo modo Dei naturam & substantiam: quamuis non formemus distinctum & proprium conceptum eius, prout in se est: & ita potest etiam significari per nomen, quia non significatur nisi medio tali conceptu, & cum habitudine ad illum. Neque in significatione vnius nominis simplicis, cum tantum significet ex impositione, quæ est sola denominatio extrinseca, intelligi potest quod sit confusa vel distincta, aut magis vel minus pura, nisi in ordine ad conceptum, quem facit formare ex vi suæ impositionis.

X. Quod vero nonnulli cum Scoto affirmant, hoc nomen Deus, & similia, non subordinari in nobis vni conceptui incomplexo, sed alicui operationi complexæ, qualis vel illis vocibus exprimitur: *ens infinitum, prima causa, vniuersalis prouisor*, &c. hoc (inquam) incredibile mihi est, quod accurate notauit Fonseca 2. lib. Metaphysicorum c. 1. quæst. 2. sect. 4. Cum enim voces sint signa conceptuum, & simplici voce significamus, possumus etiam simplici conceptu concipere. Item, quia si audito nomine Deus, semper interius formamus conceptum ex duobus compositum, facilius poterimus conceptum illum exprimere vel termino complexo, vel oratione aliqua: interrogo ergo quænam illa sit? Erit sane aliqua ex illis, *ens infinitum, prima causa*, vel alia similis. At constat hoc esse falsum, quia fere euidenti experientia constat, aliter & distinctius concipere nos audita aliqua ex illis orationibus, quam audito solo illo nomine Dei, tum etiam quia ob eam causam merito non existimamus nos nugationem committere dicendo, Deus est ens infinitum, sicut dicendo, Deus est Deus: & idem est de quacunque simili oratione: tum denique quia omnes, qui recte de Deo sentiunt, audito hoc nomine Dei, eundem conceptum formant, si eius significationem percipiunt: & tamen non omnes illum conceptum eadem oratione declarant. Quanquam ergo ad definiendum aliquo modo, vel describendum quid hoc nomen significet, vel quid nos concipiamus illo addito, semper vtamur oratione aliqua, quod in omnibus etiam vocibus accidit: inde tamen non fit, vt proximus & immediatus conceptus, cum illa vox subordinatur, sit complexus: immo quia ille est simplex & confusus, ideo vt aliquo modo illum explicemus, vtinur oratione complexa: ac propterea in illa explicatione & oratione potest esse varietas, quamuis conceptus idem sit. Concipimus ergo Deum sicut nominamus, & nominamus sicut concipimus, nomine scilicet, & conceptu simplici, confuso tamen & imperfecto ex parte nostra: in ea vero confusione inuoluendo in re concepta omnem perfectionem. Quo tandem fit, vt sicut Deus est incomprehensibilis & inuisibilis, ita etiam sit ineffabilis, prout autem aliquo modo cognoscitur, ita etiam nominari possit.

SECTIO XIII.

An Deus esse substantiam viuentem, intellectualem per essentiam, sibi que sufficientem, demon- strari possit.



More nostro explicemus amplius essentiam Dei per quandam imitationem generis & differentie, seu prædicationis communis & proprii, sicut solemus creatas essentias declarare, visum est in hac sectione ostendere, quo modo ratione naturali cognosci possit, Deum esse substantiam viuentem vitam intellectualem perfectissimam & felicissimam: attributa enim quæ hæcenus explicuimus, conueniunt Deo. scilicet primam illam diuersitatem, quæ inter ipsum & reliqua omnia entia consideratur in ipsa ratione essendi seu entis: in hac vero quasi descriptione quæ nunc proponimus, explicantur attributa seu prædicata, in quibus quali per rectam lineam Deus cum creaturis conuenit usque ad gradum vltimum, & quæ differentiam, in qua ab aliis differt.

Deum esse substantiam.

Principio igitur, quod Deus sit substantia, tanquam probatum in superioribus sumimus: nam cum sit primum ens, constat non posse esse accidentem, quod imperfectum est, & substantiam necessario supponit vt in ea sit. Quin potius ex eo principio demonstratum est, Deum tale esse ens, vt in eo nullum accidens esse possit: relinquitur ergo vt omnino sit substantia. Atque hoc est primum prædicatum sub ente contentum, in quo Deus essentialiter conuenit cum aliquibus entibus creatis, & in eo ab aliis distinguitur: est autem illa conuenientia analoga, non generica: & ideo nec ratione illius, nec ratione aliorum attributorum, quæ sub hac ratione substantie considerantur, collocatur Deus in prædicamento substantie, vt satis constat ex his, quæ supra diximus de simplicitate Dei.

Deum esse viuentem.

Resus quod Deus sit substantia viuens, non solum euidentius, sed etiam per se notum videtur, si melius Deum esse in rerum natura admittamus: nam incredibile est aliquid inanime tanquam lignum, vel lapidem esse Deum, quam nullum esse Deum. Vnde etiam de ignorantissimis Gentilibus, qui ligna & lapides tanquam Deos adorabant, ait Diuus Augustinus concione 2. in Psal. 113. eos non putasse esse line aliquo viuo habitatore. Et à posteriori probatur facile, quia quicquid est præter Deum, à Deo est: sed in creaturis multa sunt quæ vitam habent: ergo habent illam à Deo: multo ergo magis habet illam Deus: est ergo substantia viuens. Responderi potest, recte concludi habere illam eminenter, non tamè formaliter. Sed contra, quia gradus viuētis vt sic, est perfectior gradu non viuētis: ergo non potest gradus vitæ eminenter contineri in aliquo non viuente, si ergo Deus habet vitam, non potest illam continere eminenter tantum, sed oportet vt etiam habeat formaliter, quoniam alias formaliter esset quid inanimatum, & consequenter non posset eminenter gradum viuētis continere.

Circa quam rationem offerebat se occasio examinandi propositionem illam: *Viuentis est perfectius non viuente*: & alteram *Res non viuens non potest eminenter continere rem viuentem*: solet enim hoc in dubium vocari propter celestia corpora, quæ cum inanimata Cælestia sint, nihilominus videntur perfectiora viuētibz ea, scilicet quæ eminenter continere, cum illa efficiant. De qua re mul-

Re multa à Philosophis dicuntur. Quidam enim asserunt cœlos esse verè animatos, & ita evertunt fundamentum dubitationis. Alij consentiunt eos esse inanimatos, vt re vera sunt, & consequenter dicunt, in gradu & essentia formæ eos esse minus perfectos quolibet viuentē, nec posse illa eminenter continere, aut sua virtute sufficienti & principali illa efficere, sed solum vel per modum instrumentorū intelligentiarū, à quibus mouentur: vel (quod probabilius est) vt causas partiales concurrere ad dispositionem materiæ concurrente alia causa perfectiori ad inductionem formæ, quæ causa regulariter est proxima & vniuocā, si autem hæc aut virtus eius deficiat, suppleri per aliquam superiorem, luxta superius dicta de causis. Alii vero non existimant inconueniens admittere aliquod corpus non viuens posse esse perfectius multis viuētibus, eaque eminenter continere.

Sed, quidquid sit de his sententiis, dicendum est, demonstrationem factam non fundari in his incertis principiis, & opinionibus dubiis: sed in eo, quod per se euidentissimum ac certissimum est, nimirum, gradum viuētis ex suo genere esse perfectius gradu substantiæ, quæ virtutem non participat. Quod adeo est euidentius, vt à nemine vquam in controuersiam adductum sit: sic enim distinguuntur ab omnibus quatuor gradus rerū, scilicet existentium, viuētium, sentientium & intelligentium, & in his præferuntur viuētia non viuētibus, vt Augustinus dixit II. de Ciuit. cap. 16. Quia viuētia vt sic, actualiora sunt, & nobiliori modo operatiua, minusque materialia. At quæ adeo, quia si vt quæ gradus ad summum perfectionis statum ascēdat in determinatis speciebus seu entibus, sine vlla controuersia excedit id, quod viuūt. Ex hoc autem principio euidenter sequitur, si non posse, vt totus viuētium gradus cum tota sua latitudine eminenter contineatur in re aliqua quæ vita careat, quia non potest omnem perfectionem superioris gradus vsque ad speciem vel rem summe perfectam in illo ordine in perfectione adæquare: ergo multo minus poterit totam illam eminenter continere. Sic ergo euidenter concluditur Deum secundum suam formalem & essentialem rationem non posse contineri intra limitem perfectionis substantiarum non viuētium. Et consequenter non tantum continere emihenter omnia viuētia creata, sed etiam esse formaliter viuētē.

Quomodo Deus viuāt.

Sed adhuc superest difficultas, quia ratio vitæ non videtur esse perfectior simpliciter simplex: ergo non potest formaliter in Deo inueniri. Antecedens patet, quia vita in hoc consistit, quod sit aut operatio elicita à principio intrinseco actiui eius in quo est aut quod sit ipsum principium intrinsecum actiui talis operationis, seu motus, quo se ipsum per se mouet, qui sic operatur. Vita enim aut sumitur in actu secundo, & sic dicit operationem, aut in actu primo principali & radicali: & sic est ipsa natura seu substantia rei viuētis. Neque aliter nos possumus intelligere rem viuētē, nisi in ordine ad efficientiam, quatenus scilicet potest sese agere aut mouere aliquo modo: & tunc censemus rem aliquam antea viuētē amisisse vitam, quando omnem intrinsecam motionem amisit: ergo vita intrinsece includit hanc imperfectionem, quæ est sese mouere, & intra seipsum summam virtutem actiui exercere: ergo non dicit perfectionem simpliciter, nec potest formaliter reperi in Deo.

Hæc difficultas solum proponitur ad declarandum quomodo via reperiatur in Deo. Recte enim ex hac obiectione intelligitur, esse longe diuersum modum viuendi diuinæ & creatæ substantiæ: & quod de diuinis attributis positius superius diximus, in

Tom. II. Metaphys.

hoc manifestissimum esse, scilicet, secundum modum, quo sunt in creaturis, non esse in Deo formaliter, sed eminenter: esse autem in Deo formaliter secundum modum altiorē, quod omnem imperfectionem creaturarū excludat. In modo ergo vitæ quem creaturæ habent duo considerare licet: vnum, quod existentes in suo naturali statu sese actuant, vel aliquo modo se perficiendo, vel in se ipsis alia representando per cognitionem vel in ea tendendo per appetitum perfectum. Aliud est, quod hæc efficiunt per veram causalitatem, & motionem, qua se ipsa mouēt, vel proprio motu, vel saltē mutationē perfectiua. Prius horum perfectionis est, & nullam includit, vel supponit imperfectionem, nisi quatenus includit posterius, id est, quatenus illud actuare se est per veram causalitatem. Hæc ergo imperfectio tollenda est à vita Dei, & solum id quod perfectionis est illi est tribuendum: atque ita concipiendus est Deus & actualissime habens totam illam perfectionem, quam habet viuens, cum sese actuat intelligendo vel cognoscendo, seclusa illa imperfectione distinctionis inter actum & potētiam, & causalitatis. Et simili ratione, quod in vita creatæ distinguatur in re ipsa vita in actu primo, à vita in actu secundo: & quod illa sit principium huius, hæc verò forma illius, non est perfectionis simpliciter, sed includendo imperfectionem. Illud vero est in priori vita perfectionis simpliciter, quod nimirum est substantialis vita: in posteriori vero quod est vita actualis: vtrumque ergo horum vniuocissime & simpliciter coniungitur in vita Dei absque vlla imperfectione: nam per suammet substantiam actualissime viuūt, & in eius vita non est actus primus aut secundus, sed purissimus actus. & non est ibi vita accidentaliter sed per essentiam: quapropter non solum est substantia viuens, sed ipsa substantialis vita.

Cum ergo nonnulli Theologi more Platónico dicunt, Deum viuere, quia perpetuo se mouet per operationem immanentem perfectiuam, quam ex se & ex interna natura habet & non aliunde, loquuntur late de operatione magis quantum ad modum significandi & concipiendi nostrum, quam secundum rem, ita vt in operatione non includatur efficiētia, nec realis dimanatio, sed solum illa actualis perfectio, quam non nisi per modum operationis, aut motus explicare non possumus. Addere posset Theologus etiam esse in Deo ad intra veras & reales processiones, quæ manifestissime sunt actus vitæ. Verum tamen illæ superant rationem naturalem, & per se non sunt necessariae ad intelligendam essentialem vitam Dei. Nam hic Deus vt sic est essentialiter viuens etiam vt sic nihil ad intra producat. Et similiter, si in tali essentia vna persona tantum subsistens intelligeretur, esset viuens ex vi talis essentia: sicut etiam nunc spiritus sanctus perfectissime viuūt, licet nihil ad intra producat: & Filius intelligendo viuūt, quamuis intelligendo non producat. Processiones ergo illæ per se ac formaliter non erant necessariae ad vitam, esse tamen non potuissent, nisi in natura viuente, & fecundissima. Et ideo nobis qui eas credimus, recte declarant perfectissimam vitam Diuinæ naturæ.

Vitam Dei intellectualem esse.

Ex his facile est probare alteram partem propositionis, nimirum Deum esse substantiam viuētem vitam intellectualem, quæ etiam facile potest ratione demonstrari: & ita vtramque partem coniungit Aristotel. 12. Metaphysic. in fine: imò ex hac posteriori parte colligit præcedentem, quem imitari videtur D. Thomas 1. part. quæst. 18. artic. 3. Vbi ex eo probat Deum viuere, quia intelligit: nam intelligere est actus vitæ, seu vitalis, quatenus est actus immanens, ab intrinseco conueniens, vel per efficiētiā, vt in

IX.

acci-

accidētiā vitā, vel per essentiam. Quod autem Deus sit intelligens probatur ab eodem D. Tho. in eadem 1. part. quæst. 14. artic. 1. ex eo quod est spiritualis, seu immaterialis: quod probatum iam est supra tractando de simplicitate Dei: & ideo hanc proprietatem, & quasi differentiam subalteram hic non numeravimus, quamvis in illa multa substantiā creatā cum Deo aliquo modo cōueniant, quia iam probata erat; & quia cum intellectualitate cōuertitur. Nulla enim substantia vivere potest vitā intellectuali, nisi spiritualis sit: ut in scientia de anima probatur fufius. Neque etiam substantia spiritualis esse potest, quin intellectualis sit.

X. Quia vero hæc vltima propositio non videtur esse adeo euidens, & in ea fundari videtur illatio à D. Thoma facta, ideo nonnullis Theologis visa non est illa ratio sufficiens demonstratio, ut Gabr. in 1. distinctione 35. quæstione 1. & ibid. Aureol. apud Capreol. quæst. 1. Dicendum vero est in primis, hanc propositionem: *Omnis substantia spiritualis est intellectualis*, sufficienter posse lumine naturæ probari, ut commodiori loco infra ostendemus tractando de intelligentiis creatis. Deinde addimus, illam propositionem absolute sumptam, non esse necessariam ad efficaciam illius rationis & illationis. Nam licet fingemus, Deum posse creare substantiam spiritualement non intelligentem, nihilominus euidētissimum est in illo gradu perfectiorem esse substantiam intellectualem, quam eam quæ apertitudine ad intelligendum careret. Constat autem Deum non solum esse spiritualement substantiam, sed etiam summe immaterialem & spiritualement esse: & ideo summam perfectionem in eo gradu obtinere.

XI. Atque hoc modo hæc pars potest probari ex præcedente per locum à diuisione: nam cum viuens intellectuāle esse possit, & non intellectuāle, perfectius est quod vivit intellectuāli vitā, quam quod irrationali, & ex terminis est per se notum: neque id negare posset, nisi qui intellectu & ratione careret. Sed rationes quæ probant Deum esse viuentem, æque probant perfectissimè vivere, ergo oportet ut vitā eius intellectuālis sit. Præterea id ostendi potest ex effectibus Dei: idque dupliciter. Primo ex rebus productis à Deo, nam inter eas quædā sunt intellectuāles: ergo multo magis Deus. Antecedens est nobis euidens de hominibus. De angelis vero licet verum sit, non tamen est ita notum nobis & ideo ad præsentem demonstrationem non potest id sumi argumentum nisi ex suppositione quod tales sint angeli, quod vero tales sint, potius à nobis probandum est ex eo quod Deus est intellectuālis. Consequentia vero probatur ex eo, quod illa est magna perfectio: quæ necessario præexistere debet in causa, & non potest esse tantum eminenter: tum quia est perfectio simpliciter, nullam includens imperfectionem, tum quia non potest eminenter contineri in re intellectuāli, ut ex dictis patet.

XII. Secundo idem colligitur ex effectibus, quatenus ordo & pulchritudo eorum satis manifestat non potuisse produci nisi ab agente per intellectum, & voluntatem. Quod fuit dogma ab omnibus Philosophis receptum post Anaxagoram, qui fertur prius omnium illud docuisse, ut refert Plato in Theat. & Aristot. 1. Metaphysicorum cap. 3. Et facile explicari potest discursu Disp. præced. facti, ubi ex connexionem rerum omnium, & ordine earum inter se ostendimus vnum esse omnium auctorem, qui ex præconcepto exemplari tam pulchrum opus produxit: quique ad finem præstitutum omnia dirigit & ordinat: hic autem operandi modus est proprius naturæ intellectuālis. Præterea ex eo, quod res naturales operantur propter finem, ut secundo Physicorum demonstratur, & supra Disp. 23. tactum est, euidenter sequitur, Deum multo magis operari propter finem, tum quia perfectius est sic operari, quam fortuito, vel casu: tum

maxime, quia naturā in rebus irrationalibus non operatur propter finem, tanquam sibi finem proponens, sed ut directa in finem ab aliqua superiori causa, quæ non potest esse alia a b. auctore ipsius naturæ, quæ est Deus. Ille autem non potest actionem suam dirigere in finem ut ab alio motus: ipse ergo formalissime intendit & cognoscit finem: quod est proprium intellectuālis agentis, vivit igitur Deus intellectuāli vitā.

Dices. Vita intellectuālis supponit sensitivam, sicut hæc vegetatiuam; sed neutra ex his potest connecere Deo: ergo neque illa Respondetur: vitam intellectuālem ut sic, non ita comparari, & per se subordinari ad vitam sensitivam, sicut hæc ad vegetatiuam: vita enim sensitiva & vegetatiua in hoc conueniunt, quod ambæ intra materialem gradum continentur: ideoque ita inter se subordinantur, ut vegetatiua sit quasi fundamentum sensitivæ & necessaria dispositio ad illam, quantum à nobis ex rebus factis intelligi potest. At vero intellectuālis gradus ut sic non habet necessarium ordinem cum sensitivo, quia non continetur cum illo in ordine rerum materialium: sed per se potius postulat abstractionem secundum esse à materia & ideo solus gradus rationalis ob imperfectionem suam coniunctus est cum vita sensitiva, quia illa indiget aliquo modo ad suam operationem, saltem ut cooperante & administrante species intellectuālis autem gradus ex se & in sua puritate sumptus, nullam habet connexionem cum sensitivo.

Ex quo intelligitur, quando dicitur Deus vivere, & in eo gradu conuenire saltem analogice cum omnibus creaturis viuentibus, longe aliter accipi illud prædicatum viuens, quam cum communiter sumi solet, ut species subalterna prædicamenti substantiæ sub corpore & supra animal constituta, nam hoc modo sumitur à peculiari gradu vitæ vegetatiuæ, quatenus omnibus corporalibus viuentibus communis est. Secundum quam rationem nullo modo conuenit Deo, quia in eo non est formaliter talis vitæ gradus etiam secundum cōuenientiam analogam. Sumi ut ergo vitæ ut de Deo dicitur, & quod hoc idem est de analogis, prout commune est & quasi transcendens ad omnes gradus vitæ, quatenus omnes illi in hoc conueniunt, quod ab intrinseco operantur in suo contraturali ac perfecto statu. Atque hoc modo sumptum viuens, non diuiditur immediate in sensitivum, & vegetatiuum tantum ut in alia acceptione, sed in intellectuāle seu spirituale & corporale viuens. Vel etiam diuidi posset in cognoscituum, & vegetatiuum tantum, & rursus cognoscituum in intellectuāle & sensitivum tantum, & deinde intellectuāle late sumptum in rationale, & intellectuū strictè sumptum pro eo, quod sine discursu, sed simplici intuitu intelligit, atque in hoc vltimo gradu constituitur Deus, & in hoc sensu dicitur esse substantia viuens intellectuālis: sub hac enim quasi differentia, aliæ intermedia, quæ à nobis facile excogitari & multiplicari possunt comprehenduntur.

Addidi vero, Deum esse intellectuālem per essentiam, ut propriam, & quasi specificā rationē, quam in eo gradu habet; complerem. Nam cum in eo aliquo modo conueniat cum intelligentiis creatis, necesse est concipere in Deo proprium & peculiarem modum habendi hunc gradum, in quo reliqua omnia intellectuālia superet; hic autem modus non est alius, nisi ille qui explicatur per illam particulam præ essentiam. Quæ eodem modo declaranda est sicut vivere Dei in communi exposuimus, nimirum, Deum ita esse intellectuālem, ut tamen ad exercitium (ut sic dicam) vitæ intellectuālis non indigeat aliquo accidentē, vel operatione propriè dicta seu effectū non aliqua, sed per essentiam suam habet totam actualitatem huius vitæ. Quapropter non minus dicitur Deus intelligens per essentiam, quam intellectuālis.

quia sicut intellectuale solum appetitum significare videatur, intelligens vero actum, Deus tamen actus purus est etiam in ratione intelligentis, est ergo intelligens, vel potius intellectio ipsa per essentiam. Quia omnia in sequente sectione latius explicabuntur.

Defecitate Dei.

Vltimo addidi, Deum agere vitam intellectualem sibi sufficientem, ut amplius perfectionem & felicitatem illius vitam explicarem. Hoc enim attributo illam declarauit Aristotel. 1. de Caelo cap. 9. ubi generatim & in plurali ait, ea quae supra caelum sunt, vitam in viuisa sempiternitate vitam, & sufficientissimam habere. Vbi ita loquitur, siue quod ita sentiat de omnibus intelligentijs, siue quia in eo gradu est haec vita felicitissima: non tamen aequae in omnibus quae illum gradum participant, sed absolute & simpliciter in suprema substantia illius ordinis, quae est suprema simpliciter: in alijs vero secundum maiorem, vel minorem participationem perfectionis eius. Vnde idem Aristotel. 2. Magnor. Moral. capite 15. Est (inquit) iactatus de Deo sermo, quod sit sibi satis, neque villo indigeat: quoniam bona cuncta obtinet Deus. Et 17. Polit. cap. 1. ait, Deum esse felicem atque beatum, non per aliquid externum, sed per seipsum, quia talis est secundum naturam. Quocirca optime declaratur hec singularis perfectio vitae diuinae per hoc, quod est sibi ita sufficiens ut nullo alio indigeat: vel ad viuendum, vel ad felicitatem, beatumque viuendum, quod nulli creaturae communabile est. Nam, inferiora & materialia viuentia, multis auxilijs intrinsicis indigent ut viuatur, ea enim quae vegetantur, indigent alimento, alteratione, & alijs similibus motionibus. Quae autem sentiunt, ad substantialem & radicalem vitam (ut sic dicam) indigent omnibus illis auxilijs, quae ad vitam vegetatiuam necessaria sunt, & proprijs praeterea motionibus, sine quibus conseruari non possunt. Et praeterea ad actualem vitam sensum indigent obiectis extrinsecis, sine quibus actu viuere non possunt. Et idem proportionaliter est de vita hominis, quantum ad inferiores operationes eius: nam quantum ad supremam seu rationalem, intelligentias potius imitatur. Intelligentia igitur creatur sibi non sufficiens ut viuatur, multoque minus ut felicitatem viuatur: non solum quia Dei influxu indigent, ut sint & operentur, sed etiam quia in se ipsis quiescere non possunt, nec suis proprijs creatis bonis esse contentae, sed bono increato indigent ut obiecto, in quo viuatur, & quiescant, intuetur scilicet & cognoscendo illud, & amando. Quia cum intelligentia creata non sit a se, nec summum ac perfectum bonum, non est finis vltimus sui ipsius, & ideo indiget aliquo alio extrinseco fine vltimo, quem suis vitalibus operationibus attingat, ut in eo felicitatem viuatur.

Deus autem, cum sit summum bonum perfectum, sub nulla ratione aliquo sibi extrinseco indiget, ut felicitatem viuatur, quia nimirum neque principium efficiens habet a quo pendeat in esse aut viuere, aut aliquo alio modo, neque etiam finem habet extra se, imo ipse est finis omnium aliorum: sui autem ipsius proprii ac positivi non est finis: sed negatiue dicitur finis, quia non alium habet finem, sed in se ipso quiescat tanquam in suo summo bono. Et ideo neque etiam ut obiecto indiget aliquo extrinseco bono ut felicitatem viuatur, quia ipsemet sibi sufficit, cum in ipso sint omnia bona. Nec denique indiget aliquo alio praeter suam essentiam ut operatione, qua felicitatem viuatur, quia ut diximus, suamet essentia formaliter sumpta actualiter viuatur, habetque vltimam vitae perfectionem. Ita ergo fit, ut ad agendam vitam felicitissimam, Deus essentialiter sibi sufficiat, & ideo tale essentialiter est illi felicitatem viuere, sicut viuere, quemadmodum etiam tam essentialiter illi est viuere, sicut

Tom. II. Metaphys.

esse. Quare sicut dicitur Deus ens per essentiam, aut viuens per essentiam, ita est etiam felix & beatus ac sibi sufficiens per essentiam.

Neque huic veritati obstat, quod dici communiter solet, Deum esse felicem, videndo seipsum, & cognoscendo suam efficientiam in bono quo fruitur, nam per illam visionem quasi possidet vitaliter bonum illud, sine quo non posset intelligi beatus. Est enim hoc totum verissimum, sed non repugnat superiori doctrinae, nam illamet visio non est extra essentiam Dei, sed est veluti vltimum constitutum essentialiter ipsius Dei in tali gradu & perfectione entis, ut in superioribus insinuatum est, & magis explicabitur in sectione sequenti.

SECTIO XV.

Quid possit de diuina scientia ratione naturae ali cognosci.



Vanius dictum sit in superiorib. haec attributa positiua quae dicunt formalem perfectionem absolutam, Deo necessaria, esse de essentia ipsius Dei: nihilominus haec tria, scilicet scientia, voluntas, & potentia, peculiari modo concipiuntur a nobis tanquam facultates vel operationes ipsius Dei, per analogiam, ad res creatas, & ideo praeter ea quae de quidditate Dei consideramus, oportet de his tribus in speciali dicere, quia in singulis nonnulla occurrunt consideratione digna, quae non excedunt terminos rationis naturalis, & Metaphysicae, in qua versamur.

Primo igitur, ne in aequiuoco laboremur, supponendum est, quid nomine scientiae significetur: non enim intelligimus qualitatem aliquam, vel habitum, aut actum proprie factum seu elicatum a potentia, neque etiam cognitionem per discursum comparatam, aut aliam similem imperfectionem includentem: in qua significatione videntur accepisse scientiam, qui dixerunt non esse proprie in Deo, sed per Metaphoram, vel causalitatem illi attribui, id est, quia causat in nobis scientiam, ut refert D. Thom. questio. 2. de veritate articulo 1. Hoc enim non est verisimile intellexisse, Deum ita carere scientia, ut sit prorsus stolidus: nam cum faterentur Deum esse fontem omnis scientiae creatae, non est verisimile credidisse Deum esse omnino inscium. Igitur quia putarunt scientiam includere imperfectionem, ideo formaliter & proprie in Deo esse negarunt. Illae autem imperfectiones quasi materiales sunt, inueniuntur in scientia humana, vel angelica, notivero pertinent ad rationem formalem scientiae ut sic, quae hic abstractissime sumitur, praescindendo a creatura, & increata, & solum significat claram & euidentem ac perfectam cognitionem, seu perceptionem veritatis, seu obiecti scibilis, siue illa perceptio fiat per qualitatem, siue per substantiam, siue cum effectione & receptione, siue absque his imperfectionibus. Imo nec sumitur hic scientia cum ea restrictione, qua nos illa voce uti solemus, pro cognitione veritatum demonstrabilium, quam in nobis ab habitu principiorum distinguimus. Neque etiam prout scientiam distinguere solemus a sapientia, vel ab arte, & prudentia: sed generatim sumitur pro aperta & clara intelligentia cuiuscunque veritatis.

Quaestiois resolutio.

Deo iam primo, euidentem esse naturali lumine in Deo esse scientiam. Haec conclusio in sensu exposito tam est nota ut nullus Philosophorum, qui Deum agnouerit, illam negauerit, eamque probat Aristotel. 12. Metaphysicorum cap. 7. & 10. Ethic. cap. 8. & satis

K 2

proba-

XVIII.

i.

ii.

III.